

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Ольги Володимирівни Єременко

на дисертаційне дослідження **Яо Цзялі**

**«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ
МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ
ДО ВОКАЛЬНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»,**

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта, за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми виконаного дисертаційного дослідження

У соціокультурних умовах сучасності спостерігається потреба в підготовці висококваліфікованих фахівців музичної спрямованості. Саме тому в процесі навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів вагомим значенням набуває проблема формування готовності до вокально-сценічної діяльності, яка характеризується надмірною інтенсивністю емоціогенних умов.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Автором дисертаційної роботи на основі аналізу різних методологічних підходів (особистісного, гуманістичного, аксіологічного, синергетичного, середовищного, компетентнісного та діяльнісного) до вивчення сутності поняття «готовність» запропоновано оригінальну концепцію віднайдення ефективних форм і методів формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

Означений феномен Яо Цзялі інтерпретує як не як вроджену, а як набуту систему фахових властивостей особистості, яка забезпечує мобілізацію творчого потенціалу для утворення уявної моделі техніко-тактичних дій на основі нотного тексту музичного твору зі збереженням власних музично-виконавських цінностей та для її якісної реалізації в умовах прилюдного виступу сформованими художньо-інтерпретаційними уміннями і навичками.

У результаті аналізу літературних джерел з педагогіки, психології і мистецтвознавства, а також вивчення передового досвіду навчання студентів-вокалістів на факультетах мистецтв педагогічних університетів встановлено

структуру досліджуваного феномену, яка, за дослідженням Яо Цзялі, складається з трьох компонентів, а саме:

- підготовленості програми музичних творів до прилюдної інтерпретації;
- виконавської вокально-технічної підготовленості студентів;
- психологічної здатності студентів до якісного відтворення засвоєних знань, умінь і навичок у будь-яких умовах, навіть в умовах дії внутрішніх та зовнішніх стресорів, які проявляються під час їх вокально-сценічної діяльності.

Якщо перший компонент готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності пов'язується із запам'ятовуванням нотного та літературного тексту вокальних творів, другий — з доцільною точністю відтворення м'язово-силових рухів голосового апарату з урахуванням їх просторово-часових співвідношень та артистичною майстерністю підсилення передачі необхідної інформації слухачам/глядачам, то третій — з проявом спонукальних чи руйнівних видів естрадного хвилювання.

Обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз рукопису дисертації Яо Цзялі надає змогу зробити висновок про наукову обґрунтованість і достовірність одержаних здобувачем результатів. Розроблений дисертантом понятійно-категоріальний апарат дослідження відповідає його змісту, надаючи цілісне уявлення про здійснений науковий пошук. Дисертанткою чітко визначено об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження; представлено унікальну авторську методику формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

Отриманню достовірних та обґрунтованих результатів сприяло застосування автором методів, які відповідали природі досліджуваного явища і були адекватні поставленим завданням. Найбільш ефективними серед них

були: *теоретичні* (аналіз наукової психолого-педагогічної та методичної літератури в межах досліджуваної проблеми, узагальнення передового досвіду роботи визначних педагогів, моделювання змісту вихідних положень психологічних досліджень у теорію і методика музичного навчання тощо) — для обґрунтування змісту готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності, визначення її структури, критеріїв та показників, розробки методики цілеспрямованого формування означеного феномена; *емпіричні* (спостереження, бесіди, анкетування, оцінювання, констатувальний, пошуковий та формувальний експерименти тощо) — для вивчення стану сформованості готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності, а також для розробки методики цілеспрямованого формування означеного феномена, обґрунтування педагогічних умов і визначення настанов, спрямованих на її реалізацію у навчальному процесі; *математичної обробки* результатів діагностування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності під час проведення констатувального, пошукового і формувального експериментів — для відстеження динаміки та доказу вірогідності кількісного і якісного аналізу даних.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Схвальної оцінки заслуговує концепція проведеного дисертаційного дослідження. З огляду на мету й інтегративний характер предмета дослідження структура дисертаційної роботи є досконалою.

У першому розділі «*Теоретичні основи формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності*» розглянуто означений феномен з позицій не тільки психології, а й педагогіки, адже педагогічна наука спрямовує зусилля дослідників на віднайдення ефективних форм і методів його формування, а також надає змогу на цій основі розробити досконалі технології подальшого вдосконалення цього процесу.

Безумовно, системна цінність цього розділу підтверджується розглядом вокально-сценічної діяльності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у контексті їх стресоростійкості. Саме це надало змогу Яо Цзялі дійти висновку, що вокально-сценічна діяльність студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів супроводжується дією стресорів, які викликають естрадне хвилювання. Якщо «хвилювання піднесення» чи «хвилювання в образі» позитивно відображається на успішності вокально-сценічної діяльності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, то «хвилювання паніка» та «хвилювання апатія» — негативно. Не викликає сумніву висунута дисертанткою теза, що основою виникнення спонукальних видів естрадного хвилювання у студентів-вокалістів під час сценічної діяльності (хвилювання-піднесення, хвилювання в образі) виступає впевненість у спроможності продемонструвати високу результативність відтворення засвоєних знань, творчих умінь і виконавських навичок в умовах навіть надмірної інтенсивності дії короткострокових та тривалих стресорів.

У другому розділі *«Діагностувально-пошукова робота з удосконалення процесу формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності»* описано результати проведення констатувального та пошукового експериментів.

Не викликають сумніву визначені критерії оцінювання стану сформованості готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Першим критерієм, за переконаннями Яо Цзялі, є *якість підготовленості програми музичних творів до прилюдної інтерпретації*, яка виступає фундатором розвитку їх виконавської майстерності. Означений критерій проявляється завдяки таким його показникам, як:

- точність відтворення нотного тексту вокальних творів;
- точність відтворення літературного тексту вокальних творів.

Другим критерієм оцінювання стану сформованості готовності

студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності, на думку дисертантки, виступає *досконалість вокально-технічної підготовленості студентів*, яка не тільки відображає майстерність вокальної фонації завдяки доцільній точності відтворення м'язово-силових рухів голосового апарату з урахуванням їх просторово-часових співвідношень та характерних особливостей фізіології голосового апарату індивідууму, а й майстерність артистичного підсилення передачі необхідної інформації слухачам/глядачам. Показниками цього критерію є:

- тембрально-естетичне забарвлення звуку;
- артистизм у процесі інтерпретації вокального твору.

Не викликає сумніву і третій критерій оцінювання досліджуваного феномену (*міра здатності студентів до самовладання при дії стресорів під час виконання програми музичних творів в умовах вокально-сценічної діяльності*). Його показниками є:

- прояв «спонукальних» видів естрадного хвилювання («хвилювання-піднесення» та «хвилювання в образі»);
- прояв «руйнівних» видів естрадного хвилювання («хвилювання-апатія» та «хвилювання-паніка»).

Діагностика стану сформованості готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності надала змогу дійти висновку, що теорія і методика музичного навчання потребує наявності ефективної методики формування означеного феномену, адже за її відсутності у цілісному вигляді викладачі змушені послуговуватись інтуїтивно віднайденими несистемними методами досягнення поставленої мети. Проведенням пошукових експериментів було виявлено перспективні напрями вдосконалення процесу формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності. Саме вони склали основу авторської поетапної методики цілеспрямованого формування готовності студентів до вокально-сценічної діяльності, яку викладено у третьому розділі дисертації *«Експериментальне формування*

готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності» на стор. 166–182.

Ефективність запропонованої поетапної методики цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності підтверджується результатами проведеного формувального експерименту, де отримані дані обчислювались загальноприйнятими методами математичної статистики і перевірялись застосуванням *t*-критерію Стьюдента. В учасників ЕГ по завершенні формувального експерименту готовність до вокально-сценічної діяльності покращилась на 17,4%, тоді як в учасників КГ — лише на 3,7% (позитивна динаміка становить 13,7%), що надає підстави наголошувати на доцільності використання у навчальному процесі студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів розробленої поетапної методики цілеспрямованого формування означеного феномену та обґрунтованих педагогічних умов, спрямованих на її реалізацію.

Значення одержаних результатів для науки і практики, а також повнота їх висвітлення в опублікованих працях

Вагоме практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні Яо Цзялі форм, методів, принципів та педагогічних настанов щодо цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності та їх впровадженні у навчальний процес майбутніх фахівців.

Результати дисертаційного дослідження Яо Цзялі висвітлено в 6 одноосібних наукових працях, з яких: 2 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки, 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 3 роботи апробаційного характеру.

Аналіз тексту дисертації Яо Цзялі та її наукових публікацій засвідчує дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності.

Дискусійні положення, побажання і зауваження щодо змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення одержаних дисертанткою результатів, вбачаємо за доцільне висловити деякі міркування щодо змісту роботи.

1. У першому розділі дисертації всебічно окреслено парадигмальні тенденції впливу психологічної готовності студентів на їх вокально-сценічну діяльність. Втім, на наш погляд, варто було б ширше висвітлити мистецтвознавчий аспект означеного феномену, оскільки він видається надважливим для цілеспрямованого формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності.

2. У дисертації вказується, що кожен сценічний виступ студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів як вокалістів супроводжується хвилюванням (стор. 47–63, 83 тощо). Разом з тим, поза увагою дисертантки залишились чинники, які викликають у студентів-вокалістів естрадне хвилювання під час прилюдних виступів.

3. У дисертації на стор. 49 зазначається, що існує три послідовних стадії впливу стресу на особистість (тривожності, резистентності та виснаження). Виникає питання: чи можна студентам факультетів мистецтв педагогічних університетів так підготуватись до вокально-сценічної діяльності, щоб уникнути деструктивного впливу стадії виснаження енергетичних ресурсів на процес адаптації діяльності організму до умов прилюдного виступу?

4. У дисертації розкрито механізми запам'ятовування нотного та літературного тексту вокального твору. На нашу думку, поза увагою дисертантки залишились питання специфіки впливу інтерференції на процеси сприймання, обробки, закріплення й відтворення інформації.

5. Деталізації потребує авторське бачення алгоритму набуття концертної форми студентами факультетів мистецтв педагогічних університетів під час підготовки до вокально-сценічної діяльності.

Втім, всі висловлені зауваження/міркування мають рекомендаційний характер і є додатковим доказом самостійності індивідуального науково-

пошукового стилю дисертантки.

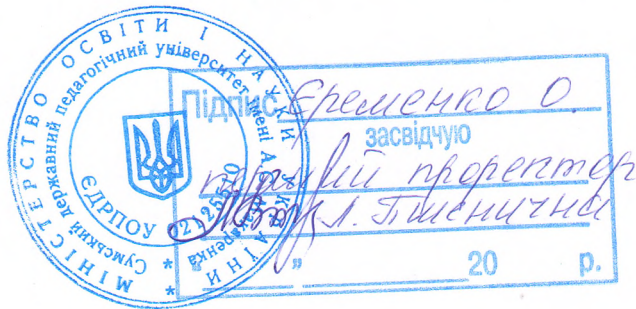
Загальний висновок

Робота Яо Цзялі є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і практичне значення. Публікації повністю відображають зміст відповідних розділів дисертації. Основні положення дослідження достатньо апробовано на науково-практичних конференціях різного рівня і висвітлено в 6 одноосібних наукових працях, з яких: 2 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки, 1 стаття у міжнародному науковому виданні, 3 роботи апробаційного характеру.

Таким чином, вважаємо, що дисертаційна робота **«Формування готовності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до вокально-сценічної діяльності»** за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язання проблем, практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, що дає підстави для присудження Яо Цзялі ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри хореографії та
музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Ольга ЄРЕМЕНКО